HOOGHEEMRAADSCHAP
DE STICHTSE
RIJNLANDEN

Onderwerp: Besluitnota Begroting 2027 AB
Datum vergadering: 18-11-2026
Registratienummer: 2097897 versie 4

Besluitnota

Onderwerp
Begroting 2027

Voorgesteld besluit
Het algemeen bestuur besluit:

1. De Begroting 2027 (DM2098544) vast te stellen met daarin opgenomen:

Onderdeel	Bedrag
Netto saldo aan kosten en overige opbrengsten	€ 210,791 miljoen
Voor het dekken van het netto saldo een te realiseren belastingopbrengst	€ 203,315 miljoen
Waarvan:	
• Watersysteemheffing	€ 115,533 miljoen
• Zuiveringsheffing	€ 87,598 miljoen
• Verontreinigingsheffing	€ 0,184 miljoen
En de inzet van de egalisatiereserves:	
• Watersysteemheffing	€ 5,364 miljoen
• Zuiveringsheffing	€ 2,111 miljoen
Totaal investeringsvolume voor 2027 (jaarschijf)	€ 176,016 miljoen
Te autoriseren kredietvolume in 2027	€ 276,618 miljoen
Toevoeging aan de overige bestemmingsreserves	€ 36,108 miljoen
Onttrekking aan de overige bestemmingsreserves	€ 12,319 miljoen

2. De te realiseren belastingopbrengst voor de watersysteemheffing van € 115,533 miljoen en de zuiveringsheffing van € 87,598 miljoen als uitgangspunt te nemen voor de vaststelling van de belastingtarieven 2027.

Inleiding
Voor u ligt de begroting voor het jaar 2027. Deze geeft op hoofdlijnen de doelen, ambities en intenties van het waterschap weer. Deze begroting borduurt voort op de Voorjaarsnota 2026. De uitgestippelde koers uit het Waterbeheerprogramma (WBP) en ander ingezet beleid wordt voortgezet en enkele accenten zijn toegevoegd. De begroting geeft per programma een beschrijving van het reguliere werk en de dynamische opgave(n), ingedeeld naar de kopjes ‘doel’, ‘ontwikkelingen en inzet 2027’ en ‘effect op de begroting’. Nieuw ten opzichte van vorig jaar is een beschrijving van de maatschappelijke baten per bestuurlijk thema. Dit is een eerste stap om de maatschappelijke baten van onze inzet explicieter zichtbaar te maken binnen de huidige opzet van doelen en effectindicatoren. Bij het nieuwe Waterbeheerprogramma wordt bezien hoe deze maatschappelijke baten beter en structureler kunnen worden verbonden met de nieuw op te stellen effectindicatoren.

Totstandkoming Begroting 2027
Bij het opstellen van de begroting is het vastgestelde kader uit de Voorjaarsnota 2026 het uitgangspunt. De Voorjaarsnota 2026 is tot stand gekomen tegen een achtergrond van toenemende kostenontwikkelingen in de waterschapssector (onderzoek AEF) en een onzekere geopolitieke situatie met mogelijk een effect daarvan op de kosten. Daarbij is een zorgvuldig proces doorlopen met een brede afweging op alle onderwerpen en is gekeken naar het borgen van reeds ingezet beleid, maakbaarheid en urgentie voor nieuwe ontwikkelingen. Tijdens de thema avond voorafgaand aan Voorjaarsnota 2026 zijn mogelijke varianten voor de voorjaarsnota en financiële draaiknoppen met het algemeen bestuur besproken. De reflecties van het algemeen bestuur op de varianten en draaiknoppen zijn meegenomen in de Voorjaarsnota 2026 en nu uitgewerkt in voorliggende begroting. Het proces van de voorjaarsnota en het onderzoek van AEF hebben duidelijk gemaakt dat de opgaven groter worden, het investerings- en kostenniveau structureel stijgt en de druk op de begrotingen toeneemt. HDSR wil problemen niet voor zich uitschuiven, maar tijdig anticiperen op extreem weer, maatregelen nemen voor goede waterkwaliteit en verouderende infrastructuur vervangen. Door te werken aan een robuuste financiële strategie houden we ons werk zo betaalbaar mogelijk.
Gekozen is om, tegenover een deel kostenstijging vanuit nieuwe ontwikkelingen, kostenbesparende maatregelen in te zetten en een wijziging door te voeren in wijze van financiering door een verschuiving van een gedeelte van de investeringsuitgaven naar directe bekostiging vanuit de exploitatie (minder kosten activeren). Hiermee is bij de Voorjaarsnota 2026 de basis gelegd voor een toekomstbestendige financiële positie.

Voorliggende Begroting 2027 komt uit op een saldo van kosten en overige opbrengsten van € 210,791 miljoen. Dit is € 0,027 miljoen lager dan de Voorjaarsnota 2026. Hoewel het saldo nagenoeg aansluit op de voorjaarsnota zijn wel de volgende ontwikkelingen toe te lichten:

- *Uitwerking wijziging in wijze van financieren door verschuiving van investeringsuitgaven naar directe bekostiging vanuit de exploitatie en minder kosten te activeren.*
  In de Voorjaarsnota 2026 is rekening gehouden met een bedrag van € 7,5 miljoen aan verschuiving van investeringsuitgaven naar directe bekostiging uit de exploitatie. Daarbij is aangegeven dat dit een nieuwe werkwijze betreft en daardoor een eerste grove inschatting was. De inschatting was op hoofdlijnen gebaseerd en op de projectenplanning van 2026, waarin 2027 een hogere mate van onzekerheid kent dan op dit moment. In de detailuitwerkingen bij Begroting 2027 is dit bedrag ongeveer € 1,1 miljoen lager uitgevallen (voordeel in netto saldo Begroting 2027). De detailuitwerking is gedaan met de capaciteitsramingen voor de investeringsprojecten in 2027. De inzet op projecten is van diverse factoren afhankelijk en daardoor aan verandering onderhevig. Het lagere bedrag bij de uitwerking in de begroting houdt niet per definitie in dat minder investeringsprojecten onderhanden zijn of achterlopen. Voor de detailinformatie over de investeringsprojecten wordt verwezen naar hoofdstuk 6.4 in Begroting 2027. De nota investeringskrediet en activabeleid zal komende periode worden aangepast aan deze wijziging.
- *Autonome ontwikkelingen.*
  Door met name de geopolitieke ontwikkelingen zijn kosten voor bijvoorbeeld slibverwerking, grondstoffen en transport in totaal ongeveer € 1,3 miljoen hoger uitgevallen dan bij Voorjaarsnota 2026 ingeschat. Daarnaast is de solidariteitsbijdrage Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) € 1,3 miljoen hoger op basis van de recent van de Unie van Waterschappen ontvangen raming. Deze raming is dit jaar later ontvangen vanwege de opstart van het nieuwe kabinet en daardoor niet verwerkt in Voorjaarsnota 2026.
- *Nieuwe ontwikkelingen*
  Ten opzichte van de Voorjaarsnota 2026 is ongeveer € 1,5 miljoen aan de Begroting 2027 toegevoegd, voornamelijk voor de uitbreiding bij de GR Muskusrattenbeheer (€ 0,7 miljoen) en huisvesting (€ 0,5 miljoen). Dit wordt nader toegelicht in de Begroting 2027.
- *Overige ontwikkelingen (besparingen en lagere kapitaallasten)*
  Ondanks de autonome- en nieuwe ontwikkelingen is het netto saldo van Begroting 2027 toch op het kader van de Voorjaarsnota 2027 uitgekomen doordat scherp is geraamd en door lagere kapitaallasten. In bestaande budgetten en bij uitwerking van voorjaarsnota ontwikkelingen zijn enkele voordelen gevonden. In de kapitaallasten is vooral voordeel ontstaan door verschuiving in de gereedmelding van rwzi Zeist en lagere rentelasten.

Beoogd effect
Met het vaststellen van de begroting geeft het algemeen bestuur invulling aan haar budgetrecht. Het budgetrecht van het algemeen bestuur houdt in dat het college in principe alleen uitgaven kan doen en verplichtingen kan aangaan na toestemming ofwel autorisatie van het algemeen bestuur. Met het vaststellen van de begroting geeft het algemeen bestuur het college deze toestemming.

Argumenten
Het voorstel steunt op de volgende argumenten:

1.1 Het volledige netto saldo van kosten en overige opbrengsten van € 210,791 miljoen is gebaseerd op de uitgangspunten van Voorjaarsnota 2026.
Gedurende het jaar is gebleken dat er autonome- en nieuwe ontwikkelingen zijn, die niet in de Voorjaarsnota 2026 zijn opgenomen. De ontwikkelingen die als onvermijdelijk, wettelijk verplicht of bestuurlijke prioriteit zijn beoordeeld, zijn in Begroting 2027 opgenomen. Door scherp te ramen is dit opgevangen binnen het kader van de voorjaarsnota, zodat de uitgangspunten uit de voorjaarsnota in stand blijven en de doorwerking in de meerjarenraming beperkt blijft.

1.2 De totale begrote belastingopbrengsten van € 203,315 miljoen zijn, samen met de inzet van de egalisatiereserves van € 7,648 miljoen, volledig dekkend voor het saldo van kosten en overige opbrengsten.
Voor de begrote dekking van de kosten via belastingopbrengsten en egalisatiereserves is het uitgangspunt de inzet van de egalisatiereserves conform Voorjaarsnota 2026. Aanvullend is rekening gehouden met de ontwikkeling van de netto kosten per heffing ten opzichte van de voorjaarsnota en de meerjarenbegroting. Door de ontwikkelingen in de netto kosten ten opzichte van de voorjaarsnota is de benodigde belastingopbrengst in 2027 voor watersysteemheffing € 1,240 miljoen hoger en voor zuiveringsheffing € 1,267 miljoen lager dan in de voorjaarsnota. Bij de watersysteemheffing zijn vooral de solidariteitsbijdrage HWBP en kosten muskusrattenbeheer hoger dan het kader. Bij de zuiveringsheffing zijn de lagere kosten vooral het gevolg van verschuivingen bij het project rwzi Zeist. Zoals in het vorige argument benoemd zijn de verschuivingen onvermijdelijk. In de meerjarenraming verandert dit beeld, met name onder invloed van ontwikkelingen in de kapitaallasten (voortgang investeringsprojecten) en de solidariteitsbijdrage HWBP. In de toelichting bij de belastingverordeningen 2027 wordt verder ingegaan op de keuzes voor een gelijkmatige ontwikkeling van de belastingopbrengsten en -tarieven met inzet van de egalisatiereserves en het meerjarenperspectief daarbij.

1.3 Voor 2027 het investeringsvolume begroten op € 176,016 miljoen.
Naast de reguliere jaarlijkse exploitatiewerkzaamheden, voert het waterschap investeringsprojecten uit. De investeringsbegroting voor 2027 is € 176,016 miljoen. Conform de werkwijze om overprogrammering expliciet te maken, is dit bedrag gebaseerd op 80% van de cumulatieve investeringsprognose van de projectmatige investeringsuitgaven (€ 220,020 miljoen x 0,8). Ten opzichte van de Voorjaarsnota 2026 zijn de bedragen geactualiseerd. De totale uitgavenprognose 2027 is met € 37 miljoen (14%) verlaagd ten opzichte van de Voorjaarsnota 2026. Deze verandering is het totaal van verschuivingen in diverse projecten en met name het gevolg van het realistischer inplannen van de werkzaamheden respectievelijk de ontvangst van subsidies en bijdragen, waardoor in diverse gevallen verwachte realisaties later plaatsvinden. Door het meerjarige karakter van investeringsprojecten heeft een afwijking in de jaarschijf op zichzelf geen gevolgen voor de totale uitgaven- of inkomsten van het project.

1.4 Voor het meerjarige investeringskader een nieuw kredietvolume van € 276,618 miljoen te autoriseren.
Met het vaststellen van de Begroting 2027 autoriseert het algemeen bestuur een nieuw, aanvullend kredietvolume van € 276,618 miljoen voor 10 nieuw te starten en 14 al lopende investeringsprojecten. In tabel 30 van de begroting is zichtbaar om welke projecten het gaat, inclusief het voorstel welk gremium het toekomstige bestuursvoorstel, waarin de projectopdracht wordt verstrekt en krediet wordt vrijgegeven, mag behandelen. Met het vaststellen van de begroting wordt het maximaal vrij te geven

krediet vastgesteld. Eventuele latere verhoging, vereist een aanvullend besluit door het algemeen bestuur, bijvoorbeeld als onderdeel van een begrotingswijziging.

In bijlage 7.4 bij de Begroting 2027, is voor ieder te autoriseren krediet aanvullende informatie opgenomen. Deze werkwijze volgt uit de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie en de Nota investeringskrediet en activabeleid. Mede op basis van deze informatie besluit het algemeen bestuur welke kredieten worden geautoriseerd en of de behandeling van het uiteindelijke bestuursvoorstel door het algemeen bestuur dient te gebeuren, of aan het college wordt gelaten. Wanneer minimaal drie fracties, in afwijking van het voorstel van het college, een investeringsvoorstel door het algemeen bestuur willen laten behandelen, wordt dit voorstel voor behandelen automatisch overgenomen indien het een investering van meer dan 1 miljoen euro betreft. Van onderstaande 11 projecten wordt voorgesteld de nadere besluitvorming aan het college te laten:

Project	Krediet (€ miljoen)	Project	Krediet (€ miljoen)
10. Weerbaarheid Zuiver (nieuw)	2,900	26. Gebied Kromme Rijn	0,905
11. Zonneparken	3,282	27. Gebied Leidsche Rijn	1,000
13. Cellulose terugwinning en opwerking L'Rijn	2,000	31. Weerbaarheid WB (nieuw)	0,673
16. Laadplein SEB (nieuw)	0,250	38. Voortrollend GOP RWK va 2023*	3,500
17. GOP Watersystemen*	12,060	46. Fysieke beveiliging PM2 en PM3 (nieuw)	0,871
21. Terreinverharding steunpunten WB (nieuw)	0,400		

** Van elk GOP wordt het inhoudelijke kader eens per vier jaar door het algemeen bestuur geactualiseerd. Bij de GOP's waar het kader niet wordt bijgesteld, wordt vrijgave van het krediet aan het college gemandateerd.*

Dit telt op tot € 27,841 miljoen. De overige 13 projecten ad € 248,777 miljoen worden op de gebruikelijke wijze ter besluitvorming aan het algemeen bestuur voorgelegd.

1.5 De Begroting 2027 voorziet in een totale toevoeging van € 36,108 miljoen aan de overige bestemmingsreserves en een totale onttrekking aan de overige bestemmingsreserves van € 12,319 miljoen.
Voor specifieke taken van het waterschap zijn in het verleden, of worden in de nabije toekomst, bestemmingsreserves ingesteld. Kosten die betrekking hebben op deze taken worden in de Begroting 2027 door middel van een onttrekking aan de betreffende bestemmingsreserve gedekt. Met het vaststellen van de Begroting 2027 stemt het algemeen bestuur in met een totale toevoeging van € 36,108 miljoen aan de overige bestemmingsreserves en een totale onttrekking aan de overige bestemmingsreserves van € 12,319 miljoen. Met name de toevoeging is hoger ten opzichte van Voorjaarsnota 2026. Dit is omdat in 2027 wordt verwacht dat de overeenkomst voor de overdracht van het Merwedekanaal definitief wordt. Hierdoor is nu meer duidelijkheid over het moment en de omvang van het te ontvangen bedrag, hoewel dit nog altijd enigszins onzeker is. Verwacht wordt dat ongeveer € 27 miljoen wordt toegevoegd aan een in te stellen bestemmingsreserve voor het (achterstallig) onderhoud. Hiervoor wordt een bestuursvoorstel voorbereid.

2.1 De te realiseren belastingopbrengst voor de watersysteemheffing van € 115,533 miljoen en de zuiveringsheffing van € 87,598 miljoen als uitgangspunt te nemen voor de vaststelling van de belastingtarieven 2027.
Hierdoor wordt, rekening houdend met de inzet van de egalisatiereserve, gezorgd voor volledige dekking van de netto kosten in de Begroting 2027.

Kanttekeningen
Bij het voorstel zijn de volgende kanttekeningen te plaatsen:

1.1 Nieuwe- en autonome ontwikkelingen die bij het opstellen van Begroting 2027 naar voren kwamen zijn kosten neutraal verwerkt, maar de meerjarenraming neemt toe.
De autonome- en nieuwe ontwikkelingen werken voor een deel door in de meerjarenraming die in 2031 ongeveer € 3,755 miljoen hoger uitkomt. De hogere meerjarenraming is echter voor een groot deel het gevolg van vernieuwde inschattingen van de investeringsuitgaven en de volatiliteit van de

solidariteitsbijdrage HWBP. Er is gerekend met de huidige financiële inzichten. Met name naar de toekomst is er grote onzekerheid over het exacte moment van gereedkomen van investeringsprojecten. Dit is van invloed op de kapitaallasten. Ook nieuwe opgaven vanuit het HWBP kunnen van invloed zijn op de exploitatielasten en tot nieuwe inzichten leiden. Hoe verder in de toekomst kent de meerjarenraming meer onzekerheden en daarop kan de komende jaren nog worden bijgestuurd.

1.2 De netto lasten zijn conform Voorjaarsnota 2026 maar de bruto baten en -lasten zijn hoger.
Het saldo van de lasten en baten is binnen het kader van de Voorjaarsnota 2026 uitgekomen, maar de bruto lasten en -baten zijn beide hoger, zie onderstaande tabel.

Begroting 2027	VJN2026 Jaar 2027	Begroting 2027	Verschil B2027 vs VJN2026
Overzicht bruto kosten en opbrengsten			
Kosten (bruto lasten)	264.551	301.779	37.228
Overige opbrengsten (bruto baten)	53.733-	90.988-	37.255-
Totaal netto-lasten	**210.818**	**210.791**	**27-**

Dit wordt met name veroorzaakt door een aantal ontwikkelingen, die bij de voorjaarsnota nog onvoldoende duidelijk waren qua omvang en zekerheid en geen impact hebben op de netto lasten (met uitzondering van de eigen bijdrage aan de GR Muskusrattenbeheer die meestijgt met de kosten). Bij de uitwerking van de Begroting 2027 is meer duidelijkheid gekomen over deze ontwikkelingen en is dit meegenomen in de financiën. Volgens wet- en regelgeving moeten alle lasten en baten bruto worden opgenomen in de programmabegroting. Het betreft de volgende ontwikkelingen waarbij tegenover de hogere lasten ook financiële dekking staat door bijdragen van andere partijen, subsidies of onttrekkingen aan bestemmingsreserves:

- Overdracht van het Merwedekanaal (€ 27 miljoen);
- Uitbreiding bij de GR Muskusrattenbeheer West- en Midden-Nederland (€ 5,1 miljoen);
- UPLG-maatregelen (€ 1,3 miljoen)
- Restauratie van de Woerdersluis (€ 1,0 miljoen)

In de Begroting 2027 zijn deze ontwikkelingen verder toegelicht.

1.3 De onttrekking aan de egalisatiereserves betekent dat de voorgestelde belastingtarieven niet kostendekkend zijn.
Door inzet van egalisatiereserves wordt niet aan het uitgangspunt voor kostendekkende tarieven voldaan. Het uitgangspunt voor kostendekkende tarieven staat in dit geval op gespannen voet met de omvang van de egalisatiereserves. Zowel van de watersysteemheffing als van de zuiveringsheffing zijn deze reserves hoog. Tegenover het uitgangspunt om met de belastingopbrengsten kostendekkend te zijn staat dat de lastendruk niet onnodig hoog hoeft te zijn. Bij de Voorjaarsnota 2026 is er bewust voor gekozen de inzet van egalisatiereserves te versnellen door minder kosten te activeren. Dit draagt bij aan een toekomstbestendige financiële positie van het waterschap.

Volgens de nota reserves en voorzieningen is een omvang van 5 tot 10% van de egalisatiereserves voldoende om belastingtarieven tijdelijk te kunnen dempen om een gelijkmatige ontwikkeling van de tarieven mogelijk te maken. Daarom is het ook in het kader van gelijkmatige tariefontwikkeling en ontwikkeling van de lastendruk verdedigbaar om nu ruimte in de egalisatiereserves aan te wenden om tijdelijk tarieven lager dan kostendekkend vast te stellen

1.4 Het te autoriseren kredietvolume ad € 276,618 miljoen is fors, terwijl er druk staat op de haalbaarheid/ maakbaarheid van de vele investeringsprojecten.
Het te autoriseren bedrag is groot, maar het gros heeft betrekking op een beperkt aantal (kapitaalintensieve) projecten, met name Sterke Lekdijk, het programma medicijnrestenverwijdering, en de vier lopende GOP's. Tezamen is dat € 222,452 miljoen (80%) van het totaal. Bij Sterke Lekdijk vallen veel uitgaven in de realisatiefasen en de GOP's zijn organisatorisch goed ingebed. Bovendien

worden de uitgaven gedurende meerdere jaren gerealiseerd, waardoor de uitvoerbaarheid niet onder druk staat.

Financiën
De financiële consequenties zijn opgenomen in de Begroting 2027.

Juridische aspecten
Er zitten geen (relevante) juridische aspecten aan dit voorstel.

Communicatie
De Begroting 2027 en de bijbehorende stukken liggen, voorafgaand aan de behandeling door het algemeen bestuur, minimaal twee weken voor eenieder ter inzage. Hiervan wordt openbaar kennis gegeven. Dit op grond van art. 100 van de Waterschapswet. Voor de commissieleden en algemeen bestuursleden wordt de mogelijkheid geboden om (individueel) ambtelijke ondersteuning te krijgen bij het doornemen van de stukken. Op de technische toelichting is er voor bestuurders gelegenheid om technische vragen te stellen.

De effecten van de begroting worden extern gedeeld via een persbericht, waarin de belangrijkste ontwikkelingen, kostenstijgingen en achterliggende oorzaken op een begrijpelijke en toegankelijke manier worden geduid. Daarbij stemmen wij onze communicatie af met de landelijk boodschap van de Unie van Waterschappen.

Daarnaast zetten we in op heldere en transparante communicatie over onze uitgaven en resultaten. Bij de belastingaanslag ontvangen inwoners een toegankelijke toelichting waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe belastinggeld wordt besteed en welke werkzaamheden en investeringen hiermee mogelijk worden gemaakt.

Ook blijven we gedurende het hele jaar extra aandacht geven aan communicatie die laat zien wat we doen, wat we hebben beloofd en welke resultaten we behalen. We maken niet alleen zichtbaar welke keuzes we maken, maar leggen ook uit waarom die keuzes nodig zijn en hoe zij bijdragen aan een veilige, schone en klimaatbestendige leefomgeving. Zo versterken we het begrip voor ons werk en de maatschappelijke opgaven waarvoor we staan.

Samenwerking & participatie
Verbonden partijen leveren informatie aan voor hun begroting.

Vervolg
Voorafgaand aan de behandeling in de commissie Financiën en Algemene Zaken op 27 oktober 2026 vindt op 21 oktober 2026 een technische toelichting plaats. Op 9 november 2026 wordt de Begroting 2027 behandeld in de auditcommissie en op 18 november 2026 in het algemeen bestuur.

Bijlagen

1. Begroting 2027 (DM2098544)